

ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONIDA AKT DAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17440761>

Xudaybergenova Klara

QDU tadqiqotchisi

ANNOTASIYA: *Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida axborot kommunikasion texnologiyalardan o'quv jarayonida foydalanishning asosiy prinsiplari bilan samarali yo'nalishlari so'z etiladi. IKT dan dars jarayonida foydalanishning ustun tomonlariga e'tibor qaratilgan.*

KALT SO'ZLER: *AKT, tanqidiy fikrlash, dars jarayoni, axborot savodxonligi, manbalar bilan ishlash, pedagogik kompetentlik.*

Zamonaviy ta'lim axborot-kommunikasiya texnologiyalarining rolini e'tiborsiz qoldira olmaydi. Ularning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi va mustaqilligini rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, AKTdan samarali foydalanish o'qituvchilardan nafaqat texnik vositalarni bilishni, balki pedagogik kompetentlikni, innovasion ish usullarini joriy etish qobiliyatini va o'quvchilarda axborot savodxonligini shakllantirishni ham talab qiladi.

Zamonaviy jamiyatni axborotlashtirish jarayoni yangi modelni ishlab chiqish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Asoslangan ta'lim tizimi zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalarini (AKT) qo'llash. Keng qo'llanilishi Ta'lim faoliyatida AKT quyidagi omillar bilan shartlanadi:

- ushbu texnologiyalarni qo'llash ta'limda bilimlar va to'plangan ma'lumotlarning tezkor uzatilishini ta'minlaydi insoniyat tajribasining avloddan-avlodga o'tishi avloddan-avlodga va bir kishidan boshqasiga;

- zamonaviy AKT imkoniyatlari insonning atrof-muhitga va sodir bo'layotgan ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga faolroq va muvaffaqiyatliroq moslashishi hodisalarni o'rganish darajasini oshirib va ta'lim tufayli inson sotib olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bugungi kunda ham talab qilinadigan bilimlar kelajakdagi postindustrial jamiyatda;

- ta'lim jarayoniga AKTni samarali va jadal joriy etish rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Islohotlar jarayoniga javob beradigan zamonaviy oliy maktab an'anaviy ta'lim tizimi va axborot jamiyati talablariga javob beradi [1].

AKT kompetensiyasi - ulardan biri zamonaviy insonning ilgari namoyon bo'lgan asosiy kompetensiyalari qaror qabul qilishda faoliyatdagi jami kompyuter, telekommunikasiya vositalarini jalb etgan holda turli vazifalarni bajarish, Internet va boshqalar. AKT kompetensiyasi deganda ishonchli talabalar olish uchun raqamli texnologiyalarga, aloqa vositalariga va/yoki tarmoqlarga ega bo'lish axborotdan foydalanish, uni boshqarish, uni echish uchun integratsiyalash va baholash o'quv va kasbiy faoliyatda qo'yilgan vazifalarni bajarish [2].

AKT sohasidagi pedagogik kompetentlik raqamli resurslarni tanlash va ulardan foydalanish, tarmoqda xavfsizlikni ta'minlash, shuningdek, o'quvchilarda tanqidiy tahlil qilish va raqamli muhitda xavfsiz ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilarda bunday kompetensiyalarning etishmasligi texnologiyalardan samarasiz foydalanishga olib keladi, bu esa ta'lim yutuqlari va tarbiyaga salbiy ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, o'quvchilar uchun xavflarni oshirishi mumkin.

Oliy ta'limda AKT kompetentligini shakllantirishda shaxsiy kompetensiyalarni qo'llashga tayanish lozim. Kompyuterlar, multimedia texnologiyalari va amaliy dasturiy ta'minot mahsulotlar. Eng dolzarb va AKT kompetentligini shakllantirishning mavjud usullari, bizning fikrimizcha kompyuterli testlash, kompyuterli

ishbilarmonlik o'yinlar, onlayn reyting tizimi bilimlarni baholash, elektron darsliklar, multimedia vositalarini qo'llash na zanyatiyax [3].

Maktablarda AKT o'qituvchilarga imkoniyat beradi o'qitish amaliyotini o'zgartirish, ularga takomillashtirilgan ta'lim kontenti hamda o'qitish va o'rganishning yanada samarali usullaridan foydalanish imkoniyatini taqdim etish. Yaxshilanishlar sezilarli darajada ko'proq interaktiv imkoniyatlarni taqdim etish orqali amalga oshirilmoqda o'quv materiallari o'quvchilarni rag'batlantiradi va asosiy ko'nikmalarni egallashni osonlashtiradi. Foydalanish proektor, video va kompyuter ilovalar, yanada murakkab va qiziqarli muhitni tashkil etish imkonini beradi.

Aksariyat hollarda o'quvchilar ham, o'qituvchilar ham AKTdan foydalanish imkoniyatini kengaytirish, dolzarbligi va sifatini oshirish uchun foydalanadilar. Xilma-xil va dolzarb ma'lumotlarning tezkorligi va ommabopligi ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi

Shu jumladan, ilgari sifatli ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lmaganlar uchun. Shunday qilib, bugungi kunda milliy tizimga shakllanishi mumkin;

- o'qishga alohida ehtiyojlari bo'lganlar;
- jismoniy kamchiliklarga ega bo'lib, ulardan foydalanishni cheklaydi. maktablarga;
- maktabni tashlab ketgan yoki unga bormaganlar turli sabablarga ko'ra, shu

jumladan hozirgi tizimdagi ta'lim mazmuni yoki o'qitish usullaridan qoniqmaganlar ham [4].

O'qituvchilar va o'quvchilar endi ishonmasliklari kerak faqat bosma kitoblar va boshqalarga kutubxonalarda joylashtirilgan (va mavjud bo'lgan) fizik tashuvchilardagi materiallar cheklangan miqdorda), o'zlarining axborot ehtiyojlarini qondirish uchun. Internet tufayli ulkan deyarli har bir fan bo'yicha va turli xildagi o'quv materiallarining

miqdorini ko'rinishida (matn, tovush, tasvir) endi istalgan joydan amalga oshirilishi mumkin sutkaning istalgan vaqtida va istalgan kun uchun foydalanuvchi. Bu ayniqsa uchun muhim turli mamlakatlardagi ko'plab maktablar ahamiyatsiz va eskirgan kutubxona resurslariga ega. AKT ham yordam beradi muayyan masalalar bo'yicha mutaxassislar: ekspertlar, tadqiqotchilar, biznes etakchilari va butun dunyo bo'ylab hamkasblarga murojaat qilish imkoniyati.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Яковлев, А. И. Информационно-коммуникационные технологии в образовании / А. И. Яковлев // Информационное общество. <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/bce6d4452de1cad0c3256c4d005253d0>.
2. Полуэктов, А. В. Формирование ИКТ-компетентности студентов специальности «Информатика» / А. В. Полуэктов // Информационно-коммуникационные технологии в педагогическом образовании [Электронный научный журнал]. <http://journal.kuzspa.ru/articles/17/>.
3. Бажанова, С. В. Формирование ИКТ-компетентности студентов в системе высшего образования / С. В. Бажанова, Т. В. Глухова // Формирование профессиональных компетенций средствами ИКТ : межвуз. сб. науч.-метод. тр. / под ред. С. С. Голяева ; Саран. кооп. ин-т, РУК. — Саранск, 2010. — С. 19—22.
4. Didactics development in edu- Robert I.V. cation informatization // Innovative Information Technologies: Materials of the International scientific-practical conference. Part 1 / Ed. Uvaysov S.U. - M.: HSE, 2014. - 472 p.